ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Milana Chmelíčka a soudkyň Mgr. Jitky Stibralové a Mgr. Zdeňky Burdové ve věci

žalobce: **Podnikaček s.r.o.**, IČO 09984127
sídlem Třinecká 769, 199 00 Praha 9
zastoupený advokátkou JUDr. Klárou Kořínkovou, Ph.D., LL.M.
sídlem Fügnerovo náměstí 1808/3, 120 00 Praha 2 - Nové Město

proti
žalovanému: **[Jméno a Příjmení]**, IČO [Číslo]
sídlem [Místo]
zastoupený advokátem Mgr. Petrem Němcem
sídlem Slezská 1297/3, 120 00 Praha 2

o zaplacení 18 480 Kč s příslušenstvím,

o odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 13. 9. 2024, č. j. 30 C 106/2024-44

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se v napadené části výroku I v částce 6 480 Kč s úrokem z prodlení 0,1% denně z částky 6 069 Kč od 22. 2. 2024 do zaplacení včetně pariční lhůty potvrzuje; ve zbylém napadeném rozsahu ohledně částky 2 000 Kč a ohledně úroku z prodlení se mění tak, že se žaloba zamítá.

II. Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů ve výši 12 119 Kč k rukám zástupce žalobce, v pravidelným měsíčních splátkách 1 700 Kč, splatných vždy do 25. dne měsíce, počínaje měsícem následujícím po právní moci rozsudku, pod ztrátou výhody splátek.

(K.ř. č. 1 – rozsudek) Shodu s prvopisem potvrzuje B. Ch.

Odůvodnění

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zcela vyhověl žalobě a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalovanému 18 480 Kč se smluvním úrokem z prodlení 0,5 % denně z částky 16 069 Kč od 22. 2. 2024 do 21. 5. 2024 a s úrokem z prodlení 0,1 % denně z částky 16 069 Kč od 22. 5. 2024 do zaplacení v měsíčních splátkách po 2 500 Kč (výrok I) a náhradu nákladů řízení 13 868 Kč v měsíčních splátkách 1 700 Kč (výrok II).

2. Rozhodl tak o žalobě podané dne 27. 3. 2024, kterou se žalobce domáhal zaplacení dlužného úvěru ze smlouvy o podnikatelském úvěru uzavřené mezi žalobcem (poskytovatelem) a žalovaným (dlužníkem) dne 22. 1. 2024. Žalovaná jistina 18 480 Kč představuje poskytnutý úvěr 10 000 Kč, úrok 411 Kč, poplatek za poskytnutí úvěru 6 400 Kč a poplatek za čtyři písemné upomínky po 500 Kč. Příslušenství představuje smluvní úrok z prodlení, který byl pro dobu prvních 90 dnů prodlení dohodnut ve výši 0,5% denně a pro dobu od 91. dne prodlení ve výši 0,1% denně. Žalovaný se domáhal ochrany coby slabší smluvní strana, namítal neplatnost smlouvy pro rozpor s dobrými mravy kvůli nepřiměřené výši úroku, poplatku za uzavření smlouvy, který v sobě fakticky zahrnuje skrytou smluvní pokutu, a zejména kvůli nepřiměřené výši smluvního úroku z prodlení.

3. Soud prvního stupně uzavřel, že jde o smlouvu o úvěru dle § 2395 a násl. o. z. uzavřenou mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, žalovanému tudíž nepřísluší zvláštní ochrana spotřebitele. Smluvní ujednání o výši úroku 411 Kč měsíčně, poplatku za poskytnutí úvěru 2 406 Kč, popř. 6 069 Kč a výsledné povinnosti dlužníka zaplatit 12 817 Kč, popř. (v případě prodlení) 16 480 Kč nepovažuje soud prvního stupně za smluvní podmínky, které by měly zneužívající charakter či by představovaly zřejmou či nedůvodnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran nebo by odůvodňovaly závěr o rozporu smlouvy s dobrými mravy dle § 588 o. z., a to s ohledem na vlastnosti úvěru, tj. krátkodobost, nízká výše, bezúčelovost, vysokou rizikovost (ve smyslu nezajištěnost), rychlost a jednoduchost sjednání, bez vlivu a nátlaku žalobce. Soud prvního stupně neshledal podmínky pro ochranu žalovaného dle § 433 o. z. coby slabší byť podnikatelské smluvní strany a smlouvu označil za platnou. Před soudem prvního stupně obstál i smluvní úrok z prodlení 0,5% denně (tedy 80 Kč denně) po dobu prvních 90 dnů prodlení, a ve výši 0,1% (tedy 16 Kč denně) od 91.dne prodlení. Vyšel z judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, která obecně nestanovuje hraniční sazbu nemravnosti, za rozhodné pro posouzení mravnosti dohodnuté výše považuje okolnosti případu a za nemravnou považuje takovou výši, která s ohledem na okolnosti případu nesměřuje k plnění svých funkcí (motivační, sankční a kompenzační), ale k majetkové šikaně druhé smluvní strany. Uzavřel, že úrok z prodlení 0,5% denně plní své funkce, nebyla sjednána smluvní pokuta, žalovaný dosud nic nezaplatil a ani nepožádal o odložení splacení, jak smlouva umožňuje, přičemž postoj žalovaného budí pochybnosti, zda vůbec měl někdy v úmyslu dohodnuté plnění žalobci splatit. Na nálezy Ústavního soudu, kterými argumentoval žalovaný a ve kterých Ústavní soud označil výši 0,5% denně za nepřijatelnou, soud prvního stupně reagoval odkazem na nález, ve kterém Ústavní soud neshledal protiústavním úrok z prodlení 0,6% denně (sp. zn. III. ÚS 1169/13), či nález, ve kterém výslovně uvedl, že závěry činěné ohledně výše 0,5% denně se netýkají podnikatelských vztahů (sp. zn. II. ÚS 3194/18).

4. Proti rozsudku podal žalovaný včasné odvolání. Trval na tom, že je slabší smluvní stranou ve smyslu § 433 o. z. a že smlouva o úvěru je s ohledem na smluvní podmínky neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Připustil jen svoji povinnost zaplatit žalobci 10 000 Kč s úrokem z prodlení v zákonné výši 14,75% ročně od 23. 1. 2024 do zaplacení (v tomto rozsahu se s rozsudkem ztotožnil).

5. Žalobce navrhl potvrzení rozsudku jako věcně správného.

6. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek dle § 212, §212a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř), a odvolání shledal zčásti důvodným.

Shodu s prvopisem potvrzuje B. Ch.

7. Odvolací soud předně uvádí, že předmětem odvolacího přezkumu byl napadený rozsudek v rozsahu přesahujícím jistinu 10 000 Kč a úrok z prodlení 14,75% ročně z částky 10 000 Kč od 22. 2. 2024 do zaplacení. Předmětem přezkumu byla tedy částka 8 480 Kč, úrok z prodlení z částky 6 069 Kč ve výši 0,5% denně za dobu od 22. 2. 2024 do 21. 5. 2024 a ve výši 0,1% denně za dobu od 22. 5. 2024 do zaplacení, a dále úrok z prodlení z částky 10 000 Kč za dobu od 22. 2. 2024 do zaplacení ve výši představující rozdíl mezi výší 14,75% ročně a výší 0,5% denně (tj. 182,5% ročně) pro dobu od 22. 2. 2024 do 21. 5. 2024 a mezi výší 14,75% ročně a výší 0,1% denně (tj. 36,5% ročně) pro dobu od 22. 5. 2024 do zaplacení. Úrok z prodlení z částky 10 000 Kč je tedy předmětem přezkumu ve výši 167,75% ročně (182,5 – 14,75) pro dobu od 22. 2. 2024 do 21. 5. 2024 a ve výši 21,75% ročně (36,5 – 14,75) pro dobu od 22. 5. 2024 do zaplacení.

8. Rozhodná právní úprava a judikatura. Dle § 2395 a násl. o. z. smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

   Dle § 433 o. z. kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran (odst. 1). Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním (odst. 2).

   Dle § 1798 o. z. ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem platí pro každou smlouvu, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit (odstavec 1). Použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem (odstavec 2).

   Dle § 1800 odst. 2 o. z. obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, která je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod, zejména odchyluje-li se smlouva závažně a bez zvláštního důvodu od obvyklých podmínek ujednávaných v obdobných případech, je doložka neplatná. Vyžaduje-li to spravedlivé uspořádání práv a povinností stran, soud rozhodne obdobně podle § 577.

   Dle § 1801 o. z. odchýlí-li se strany od § 1799 nebo 1800 nebo vyloučí-li některé z těchto ustanovení, nepřihlíží se k tomu. To neplatí pro smlouvy uzavřené mezi podnikateli, ledaže strana prokáže, že doložka uvedená mimo vlastní text smlouvy a navržená druhou smluvní stranou hrubě odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku.

   Dle § 1970 o. z. po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný. Výši úroku z prodlení stanoví vláda nařízením; neujednají-li strany výši úroku z prodlení, považuje se za ujednanou výše takto stanovená.

   Dle § 580 odst. 1 o. z. je neplatné právní jednání, které se příčí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.

   Dle § 576 o. z. týká-li se důvod neplatnosti jen takové části právního jednání, kterou lze od jeho ostatního obsahu oddělit, je neplatnou jen tato část, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas.

   Dle § 577 o. z. je-li důvod neplatnosti jen v nezákonném určení množstevního, časového, územního nebo jiného rozsahu, soud rozsah změní tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností stran; návrhy stran přitom vázán není, ale uváží, zda by strana k právnímu jednání vůbec přistoupila, rozpoznala-li by neplatnost včas.

Shodu s prvopisem potvrzuje B. Ch.

9. Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu i Ústavního soudu je korektiv dobrých mravů obecně aplikovatelný bez ohledu na povahu smluvních stran a podléhají mu tedy i smluvní vztahy mezi podnikateli. Současně však platí, že korektiv dobrých mravů nevylučuje posouzení, zdali na právní poměry stran nedopadají primárně jiná ustanovení občanského zákoníku poskytující právní ochranu jedné ze smluvních stran před zneužívajícím jednáním druhé strany (např. zvláštní právní úprava slabší strany dle § 433 o. z. a právní úprava adhézních smluv v § 1798 a násl. o. z.). Korektiv dobrých mravů je totiž korektivem výjimečným, vždy odůvodněný pouze mimořádnými okolnostmi daného případu, s důsledky neplatnosti. Uzavřel-li podnikatel fyzická osoba smlouvu s jiným podnikatelem v rámci své podnikatelské činnosti, nelze vyloučit, že mu bude přináležet zákonná ochrana tzv. slabší strany za podmínek § 433 o. z. Je-li jeden z podnikatelů slabší stranou, dopadá působnost právní úpravy adhézních smluv i na vztahy mezi podnikateli (nevyloučí-li ji smluvní strany dle § 1801 o. z.) (srov. rozsudek NS sp. zn. 23 ICdo 56/2019, 29 ICdo 54/2021).

10. Na základě výše uvedené právní úpravy a judikatury se odvolací soud zaměřil na posouzení, zda v poměrech posuzované věci vzhledem k uplatněné obraně žalovaného a zjištěným rozhodným okolnostem připadá v úvahu aplikace zvláštních ustanovení o právní ochraně slabší strany, popř. zda bylo dosaženo mimořádnosti okolností a uplatní se korektiv dobrých mravů.

11. Odvolací soud zopakoval dokazování dle § 213 odst. 2 o. s. ř. smlouvou o úvěru. Ze záhlaví smlouvy vyplývá, že údaje o žalovaném zahrnují mimo jiné jeho sídlo, mobilní telefon a email. Smlouva byla uzavřena prostřednictvím internetových stránek poskytovatele www.podnikaček.cz (čl. 2 odst. 1), s využitím mobilního telefonu klienta, na který byl zaslán SMS kód, jehož použitím klient potvrdil pravdivost jím uvedených údajů. V čl. 2 odst. 2 vyjádřil klient souhlas s tím, že poskytovatel ho může kontaktovat na jím uvedeném telefonním čísle nebo emailu, popřípadě adrese. Úvěr činí 10 000 Kč, se splatností 21. 2. 2022, úrokem 411 Kč a poplatkem za poskytnutí úvěru 2 406 Kč, při prodlení 6 069 Kč. Pro případ prodlení byl sjednán úrok z prodlení pro prvních 90 dnů prodlení ve výši 0,5% denně a pro další dny 0,1% denně. Dle článku 5 odst. 4 je poskytovatel oprávněn v případě prodlení s úhradou úvěru nárokovat paušální poplatky 500 Kč za každou písemnou upomínku zaslanou k 5., 10., 15., 20. dni prodlení klienta, přičemž písemné upomínky budou zasílány na adresu podnikání, korespondenční, trvalou, případně na další adresy, které klient uvedl v klientské zóně, nebo vyplývají z dokladů totožnosti, nebo je poskytovatel zjistil ze své vyhledávací činnosti.

12. Posuzovaná smlouva o úvěru je smlouva o úvěru uzavřená dle § 2395 a násl. o. z. mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, přičemž na straně klienta (dlužníka) je fyzická osoba podnikatel a na straně poskytovatele rovněž podnikatel, společnost s ručením omezeným, specializující se na poskytování rychlých podnikatelských nebankovních online úvěrů. Ze způsobu uzavření smlouvy vyplývá, že obsah smlouvy určil žalobce a žalovaný ho akceptoval, bez procesu vyjednávání. Úvěr je bezúčelový, bez zajištění, krátkodobý, rychle, pohodlně a snadno dostupný a také rychle poskytnutý (vyplacený následujícího dne na účet žalovaného).

    S ohledem na postavení a povahu smluvních stran a způsob uzavření smlouvy odvolací soud uzavřel, že žalovaný je tzv. slabší stranou ve smyslu § 433 odst. 2 o. z. a uzavřená úvěrová smlouva je smlouvou adhézní ve smyslu § 1798 a násl. o. z.

13. S ohledem na vlastnosti úvěru uvedené v bodě 12 se odvolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že základní smluvní podmínky (úrok 411 Kč a poplatek za poskytnutí úvěru 2 406 Kč, navýšený v případně prodlení na 6 069 Kč) nepředstavují zneužití postavení žalobce či výraznou nerovnováhu mezi smluvními stranami. Je tedy správný závěr, že nesplatil-li žalovaný včas úvěr ve výši 12 817 Kč (tj. 10 000+411+2 406), je povinen plnit 16 480 Kč (tj. 10 000+411+6 069). Navýšení poplatku za poskytnutí úvěru kvůli prodlení z částky 2 406 Kč na 6 069 Kč má zjevně motivační a sankční funkci, lze tedy pochopit, že toto navýšení považuje žalovaný za skrytou smluvní pokutu (smluvní pokuta sjednána nebyla). Ať již je částka 3 663 Kč odejmutou slevou na poplatku či skrytou smluvní pokutou, nic se nemění na tom, že povinnost žalovaného vzniklá

v rozsahu 3 663 Kč kvůli prodlení žalovaného představuje spolu s povinností ve výši 10 000 Kč (jistina), 411 Kč (úrok) a 2 406 Kč (poplatek za poskytnutí úvěru před navýšením) **výslednou komplexní povinnost žalovaného ve výši 16 480 Kč** a že **tato povinnost obstojí co do výše (165% poskytnuté částky) i vnitřní specifikace z hlediska korektivu dobrých mravů** a její splnění lze po žalovaném spravedlivě požadovat. Jinak vyjádřeno, smlouva není neplatná pro rozpor s dobrými mravy z důvodu nepřiměřenosti a nerovnováhy smluvních ujednání týkajících se úroku a poplatku za poskytnutí úvěru, jak tvrdí žalovaný.

14. Za neplatnou doložku ve smyslu § 1800 odst. 2 o. z. považuje odvolací soud článek 5 odst. 4 smlouvy pro jeho zvláštní nevýhodnost pro klienta, pro kterou není rozumný důvod. V tomto článku je dohodnuto oprávnění poskytovatele opakovaně (čtyřikrát) upomínat žalovaného písemnými upomínkami doručovanými na některou z adres klienta vždy v intervalu pěti dnů a účtovat si za to paušální poplatek 4x 500 Kč. Tento dohodnutý způsob upomínání působí poněkud nesystémově a anachronicky s ohledem na okolnosti sjednání úvěru, kdy celý proces probíhá elektronicky a poskytovatel má k dispozici emailový a telefonní kontakt klienta a tento kontakt je také sjednán jako primární komunikační (čl. 2.2.). Způsob i frekvence upomínání dohodnutý v čl. 5 odst. 4 budí značné pochybnosti o smysluplnosti a přínosu takovýchto upomínek a odvolací soud v nich spatřuje záměr poskytovatele inkasovat od dlužníka pod legitimní záminkou opakovaného upomínání paušál 4x 500 Kč. Ujednání o čtyřech opakovaných písemných doručovaných upomínkách je dle názoru odvolacího soudu jen formální, bez praktického přínosu, tedy bez faktického vlivu na dlužníka s cílem přimět ho k plnění dluhu. Marginální význam těchto upomínek ostatně dokládá i přístup k nim v průběhu řízení, kdy žalobce je sice označil jako důkaz v žalobě, ale obsahem spisu nejsou, soud prvního stupně je od žalobce nežádal a neprovedl jimi důkaz, a přesto nárok dle čl. 5 odst. 4 přiznal, aniž by se tím v odůvodnění rozsudku blíže zabýval (byť žalovaný neučinil doručení upomínek nesporným a ani z celkové obrany žalovaného založené na neplatnosti celé smlouvy nevyplývá, že by v rozsahu 2 000 Kč nárok žalobce uznal), a žalobce je neměl k dispozici ani u odvolacího jednání 14. 1. 2025. Jsou zcela zjevně jen „automatickou" formalitou bez praktického významu, zajišťující věřiteli jistý a nezanedbatelný příjem 4x 500 Kč. Tento článek, jehož obsah nemohl žalovaný ovlivnit, má dle názoru odvolacího soudu s ohledem na povahu obsahu článku (upomínání) jen marginální význam a závěr o neplatnosti této části smlouvy nemá vliv na platnost ostatní části smlouvy. Neplatnost článku 5 odst. 4 smlouvy znamená, že žaloba je v rozsahu jistiny 2 000 Kč nedůvodná.

15. **Výše smluvního úroku z prodlení**. Ústavní soud se ve své judikatuře opakovaně zabýval korektivem dobrých mravů v souvislosti s otázkou přiměřenosti výše smluvních úroků z prodlení. V nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. **I. ÚS 523/07** (který následoval po usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1164/2007) se Ústavní soud zabýval přiměřeností výše úroku z prodlení 0,5% denně dohodnutého dle § 369 odst. 1 zákona č. 531/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve smlouvě o dílo řídící se obchodním zákoníkem, se závěrem, že výše 0,5% denně (tj. 182,5% ročně) je očividně za hranicí, kterou lze považovat za adekvátní podstatě a smyslu institutu úroku z prodlení, na čemž nic nemění to, že úroky byly sjednány pro prvních 30 dnů prodlení ve výši 0,1 % a až následně pro delší prodlení byly sjednány úroky ve výši 0,5 %. Důsledkem toho je hrubý nepoměr mezi vzájemnými povinnostmi stran. Věřiteli by tak náleželo tolik, kolik by zdaleka nemohl získat, uložil-li by vymáhanou částku u kterékoli banky, a ani si nelze představit jinou investici, která by nabízela obdobný zisk. Zásadu přiměřenosti, jeden ze stěžejních principů ústavního soudnictví, je nutno chápat nikoliv pouze formálně, ale zejména materiálně. Přiměřeností výše úroku z prodlení 0,5% denně dohodnutého dle § 369 odst. 1 zákona č. 531/1991 Sb., obchodního zákoníku, v kupní smlouvě (dodávka obuvi) z roku 1998 řídící se obchodním zákoníkem se Ústavní soud zabýval i v nálezu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. **I. ÚS 728/10** a zcela odkázal na závěr uvedený v nálezu sp. zn. I. ÚS 523/07.

16. V později vydaném usnesení z 13. 8. 2013, sp. zn. **III. ÚS 1169/13** Ústavní soud v návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 634/2011 s ohledem na konkrétní okolnosti tam

projednávané věci (právní vztah účastníků založený kupní smlouvou o dodávání potravinářského zboží členovi sdružení maloprodejců) neposoudil (s ohledem na celkové smluvní podmínky, zejména ekonomické výhody členství ve sdružení maloprodejců) jako protiústavní ujednání o úroku z prodlení ve výši 0,6 % denně z dlužné částky sjednané ve smlouvě kupní mezi podnikateli pro případ prodlení se zaplacení kupní ceny a uvedl, že nálezy sp. zn. I. ÚS 523/07 a sp. zn. I. ÚS 728/10 vycházely ze zcela rozdílné situace.

17. V nálezu ze dne 1. 9. 2019, sp. zn. **II. ÚS 3194/18** obecně uvedl, že úroky z prodlení jsou ústavně konformní institut podústavního práva plnící funkci motivační, sankční a kompenzační (kompenzují případnou škodu – srov. § 1971 o. z.). Při sjednání neústavní výše úroků z prodlení je institut využit v rozporu se svými funkcemi s cílem získat majetkovou hodnotu dlužníka ve významném nepoměru k původnímu dluhu a jde o zneužití práva. Přiměřená výše úroku z prodlení zajišťuje spravedlivou rovnováhu při ochraně majetkové sféry věřitele a dlužníka. Vyšel z předchozích nálezů sp. zn. I. ÚS 523/07 a sp. zn. I. ÚS 728/10 a shrnul, že úroky z prodlení ve výši 0,5 % denně (182,5 % ročně) a vyšší jsou již ústavně neakceptovatelné. V posuzované věci šlo o smluvní vztah řídící se občanským zákoníkem z roku 1964 se smluvním úrokem z prodlení 1% denně a Ústavní soud (s ohledem na exekuční fázi věci) uzavřel, že ústavně konformní řešení má obecný soud hledat někde v mezích § 122 zákona o spotřebitelském úvěru. Ústavní soud zároveň v nálezu výslovně uvedl, že se nevyjadřuje k případům, kdy se k plnění úroků z prodlení zavázal podnikatel, popř. k případům, kdy věřiteli vznikla škoda odpovídající sjednané výši úroku z prodlení.

18. V rozsudku NS ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. **32 Cdo 1490/2019** dovolací soud v souvislosti s podnikatelským úvěrem sjednaným v roce 2016 mezi dvěma obchodními společnostmi ve výši 552 000 Kč a se smluvním úrokem z prodlení 0,5% denně přezkoumával z hlediska ustanovení § 547 odst. 1, § 580 odst.1, § 588 o. z. závěr odvolacího soudu o platnosti ujednání o úroku z prodlení (a nedůvodnosti námitky dlužníka o jeho nemravnosti) odůvodněný obsahem smlouvy, tj. nízkou výší úroku z úvěru (0,5% ročně), jen symbolickou smluvní pokutou (2 760 Kč) a rizikovostí úvěru (nebyl zajištěn), postavením účastníků (podnikatelky) a okolnostmi případu (nulovým plněním ze strany dlužníka, který mohl dle smlouvy plnit i předčasně). Dovolací soud uvedl, že i podnikatel požívá ochrany proti excesivním ujednáním o úrocích z prodlení, která se příčí dobrým mravům, přičemž obecně (bez přihlédnutí k okolnostem projednávané věci) nelze stanovit paušální „hraniční sazbu nemravnosti“ úroků z prodlení. Sazba úroku z prodlení stanovená nařízením vlády, jež se považuje za ujednanou v případě, že výše úroku z prodlení nebyla stranami sjednána, sice prezentuje určitou představu zákonodárce o tom, jaká výše úroku z prodlení je obecně způsobilá plnit jeho funkce, je však zjevné, že s ohledem na různorodost smluvních vztahů taková představa zákonodárce nemusí vždy odpovídat jejich konkrétní realitě a z různých důvodů mohou být sjednávány úroky z prodlení v jiné výši. „Pouze takové ujednání o výši úroku z prodlení výrazně se odchylující od sazby úroku z prodlení stanovené nařízením vlády způsobem, jenž by znamenal, že vzhledem k okolnostem dané věci sjednaný úrok z prodlení již neslouží pouze k plnění jeho funkcí, ale má zneužívající (šikanózní) charakter, lze posoudit jako ujednání rozporné s dobrými mravy. Výrazná (mnohonásobná) odchylka sjednané výše smluvního úroku z prodlení od sazby stanovené nařízením vlády tedy může být signálem rozporu takového ujednání s dobrými mravy, sama o sobě však (bez posouzení relevantních okolností jejího sjednání) takový rozpor ještě neznamená.“ Dle dovolacího soudu je právní posouzení věci neúplné, a tedy nesprávné, je-li závěr o založen jen na postavení účastníků jako podnikatelů a výše úroku z prodlení, bez zohlednění dalších rozhodných skutečností, např. **rizikovosti obchodu** vzhledem k předchozímu chování dlužníka či k jeho tehdy aktuální situaci, neboť jinou výši úroku z prodlení lze akceptovat v případě bezproblémového prověřeného dlužníka, kterého není třeba příliš motivovat k řádnému plnění, oproti případu dlužníka, který byl v minulosti často v prodlení se svými závazky, **rámcového rozsahu očekávatelných škod na straně věřitele** v případě, že dlužník řádně a včas nesplní, neboť v případě vyšších hrozících škod lze akceptovat vyšší úrok z prodlení než v případě, kdy při prodlení

dlužníka na straně věřitele žádné vyšší škody nebylo možné očekávat, **další obsah posuzované smlouvy** a skutečnost, zda současně s úroky z prodlení byla sjednána i jiná sankce za prodlení plnící obdobné funkce (například smluvní pokuta) či zda byla pohledávka věřitele zajištěna a jakým způsobem, **obchodní zvyklosti stran a samotné okolnosti sjednávání**, tedy například skutečnost, zda již byla obdobná výše úroků z prodlení mezi stranami sjednávána v minulosti a zda takovou výši vzhledem ke své vlastní obchodní praxi považoval za adekvátní sám dlužník, **majetkové poměry účastníků** v době uzavření smlouvy. V případě drobných podnikatelů (dlužníků) může plnit sankčně-motivační funkci jiná výše úroku z prodlení než v případě velkých finančně zajištěných společností, naopak v případě menších podnikatelů (poskytovatelů) může i nižší hrozící škoda způsobit značné následky na jejich činnosti, kterým může hrozba úroku z prodlení zamezit.

19. V rozsudku NS ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. **23 Cdo 765/2020** dovolací soud v souvislosti s podnikatelským úvěrem sjednaným v roce 2017 ve výši 550 000 Kč a se smluvním úrokem z prodlení 0,5% denně (a úrokem z úvěru 14,5% ročně navýšeného z důvodu prodlení na 24,5% ročně) přezkoumával závěr odvolacího soudu o částečné neplatnosti ujednání podnikatelů o smluvním úroku z prodlení ve výši 0,5% denně pro rozpor s dobrými mravy z důvodu nepřiměřené výše a uvedl, že samotná výše není důvodem neplatnosti; neplatnost je dána až tehdy, kdy smluvená výše s přihlédnutím k individuálním poměrům věci (včetně ostatního obsahu smlouvy a případných ujednání plnících obdobné funkce při prodlení dlužníka jako úrok z prodlení) již nesměřuje k plnění legitimních funkcí úroku z prodlení, ale zneužívá smluvní svobody k újmě smluvního partnera a úrok se stává neodůvodněnou sankcí šikanózního charakteru. Jen tehdy je na místě prolomit smluvní svobodu stran a konstatovat neplatnost pro rozpor s dobrými mravy. Přitom je nutné mít na zřeteli, že obecné vnímání hranice mravnosti je v podnikatelských vztazích odlišné od vztahů nepodnikatelských.

20. Výše uvedená judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu je nejčastěji uváděnou judikaturu k otázce přiměřenosti výše smluvního úroku z prodlení. Ze všech rozhodnutí shodně vyplývá, že není konkrétně a přesně určená horní přípustná hranice smluvního úroku z prodlení a posuzování její přiměřenosti závisí na individuálních okolnostech každého případu. Zároveň však z nálezů Ústavního soudu zásadně vyplývá, že výše 0,5% denně (182,5% ročně) je již za hranicí ústavnosti a není třeba provádět individuální hodnocení přiměřenosti úroků; z nálezu III. ÚS 1169/13 vyplývá, že výše 0,5% denně a více obstojí spíše ojediněle ve skutkově ne zcela běžných věcech. V nálezu sp. zn. II. ÚS 3194/18 se Ústavní soud opět přihlásil k závěru neústavnosti výše 0,5% denně, a byť tak učinil s výslovnou výhradou, že tak činí ve spotřebitelské věci, nelze pominout okolnosti vydání tohoto nálezu, tedy že se tak stalo v rámci exekuce, za existence pravomocného rozsudku coby exekučního titulu, s argumentací, že ani rozsudek soudu nemůže být exekučním titulem pro vymáhaní úroku z prodlení ve výši, která představuje *zásadní* vadu exekučního titulu, a výkon takového rozhodnutí by vedl ke *zjevné* nespravedlnosti a byl v rozporu s principy právního státu. Intenzitu a míru závady tedy vnímal Ústavní soud natolik silně, že byl prolomen i princip právní jistoty založený na nezměnitelnosti pravomocného rozsudku. I když je obecné vnímání hranice mravnosti v podnikatelských vztazích odlišné od vztahů nepodnikatelských, nelze tento nález Ústavního soudu pominout ani u podnikatelských vztahů, obzvlášť pokud předchozí nálezy sp. zn. I. ÚS 523/07 a sp. zn. I. ÚS 728/10 byly kritické i k výši 0,5% denně sjednané v obchodněprávních vztazích dle § 369 odst. 1 obchodního zákoníku.

21. Z výše zmíněné judikatury Nejvyššího soudu mimo jiné vyplývá, že výrazná (mnohonásobná) odchylka sjednané výše smluvního úroku z prodlení od sazby stanovené nařízením vlády může být signálem rozporu takového ujednání s dobrými mravy. V posuzované věci žalovaný akceptoval svoji povinnost ve výši 14,75% ročně (nař. vl. č. 351/2013 Sb.); smluvní výše 182,5% ročně představuje cca 12násobek. Jen pro srovnání odvolací soud uvádí, že ve věci posuzované Ústavním soudem pod sp. zn. I. ÚS 523/07 by výše úroku z prodlení stanovená nařízením vlády (s ohledem na počátek prodlení 27. 1. 1997) činila 21% ročně (§ 1 nař. vl. č. 142/1994 Sb., ve znění účinném

do 27. 4. 2005 Sb.), a ve věci posuzované Ústavním soudem pod sp. zn. I. ÚS 728/10 by výše úroku z prodlení stanovená nařízením vlády (s ohledem na počátek prodlení 16. 9. 1998) činila 23% ročně (§ 1 nař. vl. č. 142/1994 Sb., ve znění účinném do 27. 4. 2005 Sb.); smluvní výše 182,5% ročně tak představovala cca 8násobek.

22. Již výše odvolací soud uvedl, že žalobce je obchodní společnost poskytující rychlé podnikatelské nebankovní online úvěry, žalovaný je slabší smluvní stranou (§ 433 odst. 2 o. z.) a úvěrová smlouva je smlouvou adhézní (§1798 a násl. o. z.), tedy smlouvou připravenou výlučně žalobcem a uzavřenou bez procesu vyjednávání. Sankcemi dohodnutými pro případ prodlení žalovaného je smluvní úrok z prodlení a navýšení poplatku za uzavření smlouvy o 3 663 Kč; jiné sankce dohodnuty nebyly. Úvěr je nízký (10 000 Kč), riziko vzniku škody na straně žalobce v případě prodlení žalovaného lze proto považovat za nízké až minimální. S nízkou výší úvěru a nízkým rizikem škody zjevně souvisí i nezajištění úvěru (zástavní smlouvou či ručením). Pokud jde o rizikovost úvěru z hlediska osoby dlužníka, z čl. 2 odst. 6 smlouvy vyplývá, že žalobce si od žalovaného vyžádal informace a dokumenty k posouzení úvěruschopnosti žalovaného, a to v míře „dostatečně zajišťující“ úvěruschopnost. Žalobce měl tedy ze svého pohledu o žalovaném dost informací na to, aby mu úvěr poskytl.

23. Po skutkové stránce jde o běžný krátkodobý úvěrový nebankovní vztah. Nízká výše úvěru snižuje rizikovost úvěru, což se odráží v ostatních okolnostech (snadná a rychlá dosažitelnost úvěru, nulové zajištění). Výše úroku z prodlení 0,5% denně je za daných ničím výjimečných skutkových okolností bezdůvodně nepřiměřeně vysoká (za dobu 90 dnů, na kterou byla sjednána, představuje částku 7 200 Kč, tj. 72% jistiny, a spolu se sankcí 3 663 Kč znamená 100% poskytnuté částky). Odvolací soud považuje ujednání o výši 0,5% denně za doložku zvláště nevýhodnou bez rozumného důvodu ve smyslu § 1800 odst. 2 o. z., a tedy za doložku neplatnou, a na základě § 577 o. z., v zájmu spravedlivého uspořádání práv a povinností stran, změnil (snížil) rozsah úroku z prodlení na výši 0,1% denně (tj. 36,5% ročně), která byla účastníky dohodnuta pro dobu od 91. dne prodlení a která z hlediska korektivu dobrých mravů obstojí. Při aplikaci § 577 o. z. vyšel odvolací soud z toho, že žalobce by k právnímu jednání přistoupil, i kdyby věděl o neústavnosti výše 0,5% denně, neboť jde o jeho podnikatelskou činnost, ve které se sice snaží o co nejvyšší zisk i prostřednictvím co nejvyššího možného úroku z prodlení, byť to nakonec nebude ten smluvený. Postup dle § 577 o. z. je navíc pro žalobce příznivější a více odpovídá spravedlivému uspořádání práv a povinností stran nežli závěr o neplatnosti celé smlouvy.

24. S ohledem na výše uvedené odvolací soud zčásti napadený rozsudek potvrdil dle § 219 o. s. ř. a zčásti změnil dle § 220 o. s. ř. V pariční lhůtě zůstal napadený rozsudek nezměněn, neboť proti ní nevznesl námitky žádný z účastníků.

25. Výrok o nákladech odvolacího řízení se opírá o § 224 odst. 2, § 142 odst. 2 o. s. ř. Žalobce byl v řízení úspěšný v rozsahu jistiny 16 480 Kč (tj. 89%) a neúspěšný v rozsahu jistiny 2 000 Kč (11%), má tudíž právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů v rozsahu 78%. Náklady řízení na straně žalobce představuje soudní poplatek ze žaloby 800 Kč a náklady zastoupení advokátem, tj. odměnu za 6 úkonů právní služby, přičemž za 5 úkonů právní služby náleží odměna dle § 11 odst. 1 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve výši 1 860 Kč/úkon (převzetí a příprava, žaloba, vyjádření k odporu z 29. 5. 2024, účast u jednání soudu prvního stupně dne 6. 9. 2024, účast u jednání odvolacího soudu dne 14. 1. 2025), a za 1 úkon právní služby dle § 11 odst. 2 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve výši 930 Kč/úkon (předžalobní výzva z 6. 3. 2024, kterou odvolací soud s ohledem na její obsah a rozsah hodnotí jako obyčejnou výzvu k plnění, nikoli jako skutkový a právní rozbor), hotové náklady 5x 300 Kč a 1x 450 Kč (§ 13 odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění do 31. 12. 2024 a ve znění od 1. 1. 2025) a 21% DPH, tj. celkem 15 537,80 Kč. Žalobci náleží náhrada v rozsahu 78% nákladů, tj. 12 119 Kč. Vzhledem k tomu, že při písemném vyhotovení rozsudku zjistil odvolací soud chybu v počtech u výše náhrady nákladů řízení 11 978 Kč vyhlášené dne 14. 1. 2025, provedl opravu v rámci písemného vyhotovení rozsudku, bez vydání samostatného opravného usnesení.

Shodu s prvopisem potvrzuje B. Ch.

Poučení:

Proti rozsudku není dovolání přípustné.

Praha 14. ledna 2025

JUDr. Milan Chmelíček v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje B. Ch.